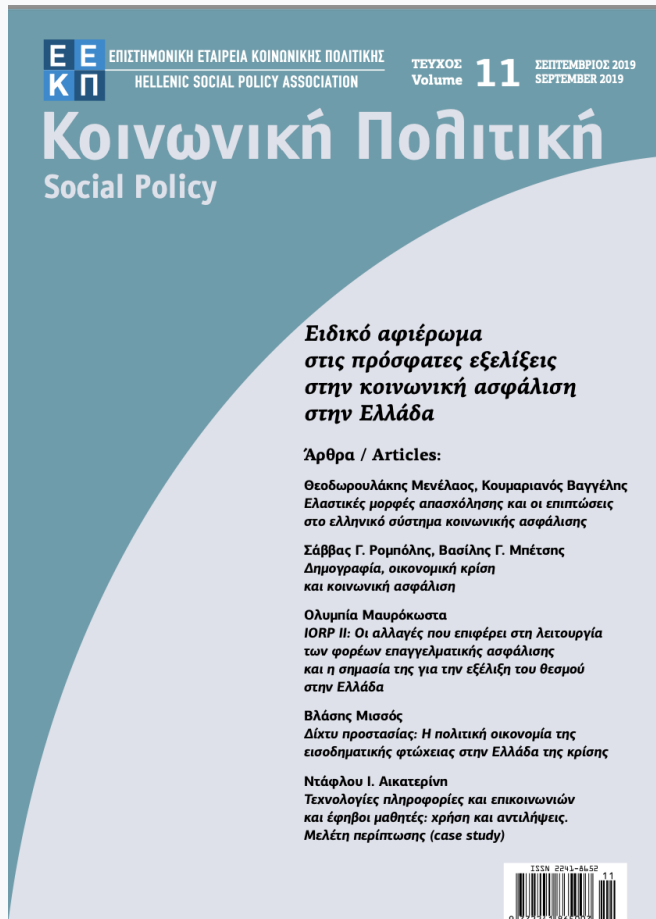

Κοινωνική Πολιτική

Τόμ. 11 (2019)

IORP II: Οι αλλαγές που επιφέρει στη λειτουργία των φορέων επαγγελματικής ασφάλισης και η σημασία της για την εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα

Ολυμπία Μαυροκώστα

doi: [10.12681/sp.29016](https://doi.org/10.12681/sp.29016)

Copyright © 2021, Ολυμπία Μαυροκώστα

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μαυροκώστα Ο. (2021). IORP II: Οι αλλαγές που επιφέρει στη λειτουργία των φορέων επαγγελματικής ασφάλισης και η σημασία της για την εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα. *Κοινωνική Πολιτική*, 11, 61–73.
<https://doi.org/10.12681/sp.29016>

Κοινωνική Πολιτική

Social Policy

Ειδικό αφιέρωμα στις πρόσφατες εξελίξεις στην κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα

Άρθρα / Articles:

Θεοδωρουλάκης Μενέλαος, Κουμαριανός Βαγγέλης
*Ελαστικές μορφές απασχόλησης και οι επιπτώσεις
στο ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης*

Σάββας Γ. Ρομπόλης, Βασίλης Γ. Μπέτσος
*Δημογραφία, οικονομική κρίση
και κοινωνική ασφάλιση*

Ολυμπία Μαυρόκωστα
*IORP II: Οι αλλαγές που επιφέρει στη λειτουργία
των φορέων επαγγελματικής ασφάλισης
και η σημασία της για την εξέλιξη του θεσμού
στην Ελλάδα*

Βλάσης Μισσός
*Δίκτυ προστασίας: Η πολιτική οικονομία της
εισοδηματικής φτώχειας στην Ελλάδα της κρίσης*

Ντάφλου Ι. Αικατερίνη
*Τεχνολογίες πληροφορίες και επικοινωνιών
και έφηβοι μαθητές: χρήση και αντιλήψεις.
Μελέτη περίπτωσης (case study)*

IORP II: Οι αλλαγές που επιφέρει στη λειτουργία των φορέων επαγγελματικής ασφάλισης και η σημασία της για την εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα

Ολυμπία Μαυρόκωστα

Μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Υπ. Διδάκτωρ Νομικής

Περίληψη

Στο παρόν άρθρο επιχειρείται η σκιαγράφηση των βασικών αλλαγών που επιφέρει η Οδηγία IORP II στη λειτουργία και την εποπτεία των ευρωπαϊκών φορέων επαγγελματικής ασφάλισης, και ο ρόλος που αυτή μπορεί να διαδραματίσει για την εξέλιξη του θεσμού στη χώρα μας. Προς το σκοπό αυτό, αποσαφηνίζεται το περιεχόμενο των νέων απαιτήσεων, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύονται οι ευκαιρίες που προκύπτουν για τους εθνικούς φορείς επαγγελματικής ασφάλισης ώστε να μετεξελιχθούν σε σύγχρονους και ανταγωνιστικούς παράγοντες της αγοράς των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών.

Abstract

This article outlines the main changes introduced by the IORP II Directive for the operation and supervision of European occupational pension entities and the role it can play in the development of the relevant institution in our country. To this end, the article addresses the content of the new requirements, while at the same seeks to highlight the emerging opportunities for the national occupational pension institutions to evolve into modern and competitive players in the occupational retirement provision market.

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια, η επαγγελματική ασφάλιση βρίσκεται στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος, λόγω της συνεχούς συμπίεσης των συνταξιοδοτικών συστημάτων του πρώτου πυλώνα¹ και της συνακόλουθης αναζήτησης εναλλακτικών τρόπων ενίσχυσης του εισοδήματος των δικαιούχων συνταξιοδοτικών παροχών. Παρατηρείται, έτσι, μία διεθνής τάση κανονιστικής ρύθμισης του δεύτερου πυλώνα, η οποία εξειδικεύεται σε πλείστα κείμενα δεσμευτικού ή/και ήπιου δικαίου, με στόχο την περιχαράκωση των ομάδων περιουσίας που τελούν υπό τη διαχείριση φορέων επαγγελματικής ασφάλισης. Άλλωστε, οι σχετικές ομάδες περιουσίας, οι οποίες συναντώνται συχνά ως συνταξιοδοτικά κεφάλαια², εκτός από τον προφανή ρόλο που διαδραματίζουν για την βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων και το επίπεδο ζωής των δικαιούχων παροχών, αποτελούν βασικούς παράγοντες για την παγκόσμια οικονομία εν γένει, αφού για τα περισσότερα κράτη αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό του Α.Ε.Π, συμβάλλοντας παράλληλα στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων κοινωνικού και οικονομικού σκοπού³. Η συμβολή αυτή των συνταξιοδοτικών κεφαλαίων στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο τονίζεται συχνά και από τον ενωσιακό νομοθέτη, προκειμένου να υποστηριχθεί η ανάγκη αναπροσανατολισμού της αποταμίευσης προς τον τομέα των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών και θέσπισης ενιαίου ευρωπαϊκού συνεκτικού πλαισίου⁴.

Μία πρώτη προσπάθεια ενιαίας ρύθμισης του δεύτερου πυλώνα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτέλεσε η Οδηγία 2003/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (εφεξής Ι.Ε.Σ.Π), γνωστή και ως Directive IORP I. Με την Οδηγία αυτή επιχειρήθηκε η συνολική ρύθμιση του δεύτερου πυλώνα, μέσω της θέσπισης ενιαίων κανόνων εποπτείας, διαχείρισης, επενδύσεων, ενημέρωσης μελών και δικαιούχων και άλλων ζητημάτων που σχετίζονται με την λειτουργία των ευρωπαϊκών επαγγελματικών συνταξιοδοτικών συστημάτων⁵. Ωστόσο, η εξέλιξη του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης, και το έλλειμμα φερεγγυότητας των φορέων που διαχειρίζονται, μεταξύ άλλων, συνταξιοδοτικά καθεστώτα, που διαφάνηκε στη συνέχεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη αναθεώρησης της ως άνω Οδηγίας, και οδήγησαν στη θέσπιση ενός νέου και επικαιροποιημένου κειμένου, με αυξημένες απαιτήσεις εποπτείας και διαχείρισης της περιουσίας των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών ταμείων⁶. Το νέο θεσμικό πλαίσιο αποτυπώνεται στην Οδηγία 2341/2016 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία έχει καθιερω-

1. Για τις επιπτώσεις των δημογραφικών εξελίξεων στα συστήματα του πρώτου πυλώνα βλ. μεταξύ άλλων European Commission, The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016-2070)

2. Διεθνώς αναφέρονται ως pension funds

3. IOPS, Principles of Private Pensions Supervision, p. 3

4. Πρβλ Σκέψεις 4 και 6 Οδηγίας 2003/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

5. Γ. Αμίτσος, Οι στρατηγικές παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Εθνικά Συνταξιοδοτικά Συστήματα, Το Ελληνικό Σύστημα Ασφαλιστικής Προστασίας, 2010, σελ 181 επ

6. Αρχικά είχε προταθεί η επέκταση της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις στα Ι.Ε.Σ.Π του δεύτερου πυλώνα, ωστόσο η πρόταση αυτή απορρίφθηκε για να μην αλλοιωθεί ο κοινωνικός ρόλος των Ι.Ε.Σ.Π

θεί ως Directive IORP II, και αποτελεί εφεξής τη βασική ενωσιακή νομοθεσία για το δεύτερο πυλώνα ασφάλισης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η IORP II, ως Οδηγία ελάχιστης εναρμόνισης, θέτει το βασικό πλαίσιο υποχρεώσεων των κρατών-μελών σχετικά με την προστασία των μελών και δικαιούχων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών, επιφυλάσσοντας για τον εθνικό νομοθέτη ευρύ περιθώριο παρεμβάσεων προς τον σκοπό επίτευξης υψηλότερου επιπέδου προστασίας⁷.

Η IORP II, όπως και η IORP I, εστιάζει ιδιαίτερα σε κρίσιμα ζητήματα για την εσωτερική αγορά και την προστασία των δικαιωμάτων των μελλοντικών συνταξιούχων⁸. Έτσι, επαναλαμβάνεται η σημασία των Ι.Ε.Σ.Π για την ανάπτυξη της ενωσιακής κεφαλαιαγοράς, τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση της οικονομίας και την προσφορά ασφαλών συνταξιοδοτικών παροχών⁹, η οποία αποτυπώνεται κυρίως στις νέες διατάξεις για τη διασυννοριακή δραστηριότητα, τις διασυννοριακές μεταφορές και τις αυξημένες απαιτήσεις εποπτείας. Παράλληλα, δίνεται έμφαση σε ρυθμίσεις σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση, την παροχή επαρκούς ενημέρωσης στα μέλη, τη διαφάνεια και την ασφάλεια των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών. Όλες οι σχετικές διατάξεις είναι, άλλωστε, σε τέτοιο βαθμό αλληλεξαρτώμενες, που η μη εφαρμογή ή η πλημμελής εφαρμογή κάποιων εξ αυτών θα αναιρούσε εν συνόλω τους σκοπούς της Οδηγίας.

1. Η IORP II και οι βασικές αλλαγές στην επαγγελματική ασφάλιση

Ακολουθώντας τη σειρά των διατάξεων της νέας Οδηγίας, οι βασικές τροποποιήσεις που επιφέρει σε σχέση με το προϊσχύσαν νομοθετικό πλαίσιο θα μπορούσαν να συνοψιστούν στις ρυθμίσεις των άρθρων 11 και 12 σχετικά με τις διασυννοριακές δραστηριότητες και τις διασυννοριακές μεταφορές αντίστοιχα, στις ρυθμίσεις των άρθρων 21 επ. σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης, και ιδίως σε αυτές που αφορούν τις απαιτήσεις για διαχείριση βάσει ικανοτήτων και ήθους, τη διαχείριση κινδύνων και την ίδια αξιολόγηση κινδύνων, στις ρυθμίσεις των άρθρων 36 επ. σχετικά με την πληροφόρηση μελών, υποψήφιων μελών και δικαιούχων και, τέλος, στις ρυθμίσεις των άρθρων 45 επ αναφορικά με την άσκηση προληπτικής εποπτείας¹⁰.

Όπως είναι γνωστό, η επαγγελματική ασφάλιση στη χώρα μας ασκείται μόνο από τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης (Τ.Ε.Α), τα οποία είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα¹¹. Ωστόσο, δεδομένου ότι Ι.Ε.Σ.Π που είναι εγκατεστημένα σε κράτη

7. Σκέψη 3

8. Βλ. σχετικά Π. Παπαρρηγοπούλου, Η Επικουρική Κοινωνική Ασφάλιση στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο του Ανταγωνισμού, σελ 17 επ.

9. Σύμφωνα με τη σκέψη 8, τα Ι.Ε.Σ.Π αποτελούν ζωικό στοιχείο της οικονομίας της Ένωσης, και διαχειρίζονται στοιχεία ενεργητικού ύψους 2,5 τρισεκατομμυρίων EUR για περίπου 75 εκατ. μέλη και δικαιούχους

10. Για τις τροποποιήσεις που επιφέρει η Οδηγία 2016/2341/ΕΚ βλ. μεταξύ άλλων, ΕΙΟΠΑ, Implementation of the IORP II Directive, Position Paper by the Occupational Pensions Stakeholder Group, 2018

11. Άρθρο 7 ν. 3029/2002. Για τα ειδικότερα χαρακτηριστικά των Τ.Ε.Α, βλ. ενδεικτικά *Π. Τσαντίλα*, Ίδρυση και οικονομική λειτουργία των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης. Προβληματισμοί με βάση τα διεθνή δεδομένα και την πρόσφατη ελληνική νομοθεσία, Ε.Δ.Κ.Α, τόμος ΜΔ', 2002, σελ.890, *Α. Στεργίου*, Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (Η κύρια οδός για τη συγκρότηση του δεύτερου πυλώνα του συνταξιοδοτικού μας συστήματος), ΕΕργΔ, τόμος 75ος, 2016, σ. 1171

μέλη της ΕΕ και τα οποία έχουν διαφορετικές νομικές μορφές, δραστηριοποιούνται πλέον με πολλούς τρόπους και σε άλλα κράτη μέλη, κρίνεται σκόπιμη η χρήση του όρου Ι.Ε.Σ.Π για όλους τους φορείς άσκησης επαγγελματικής ασφάλισης. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται, περαιτέρω, η σύγχυση που θα προκαλούνταν από τη χρήση διαφορετικής ορολογίας ακόμα και στο πλαίσιο των ίδιων άρθρων, τα οποία ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των Ι.Ε.Σ.Π που είναι εγκατεστημένα στην ημεδαπή και των Ι.Ε.Σ.Π που είναι εγκατεστημένα σε άλλα κράτη μέλη, και των αντίστοιχων εποπτικών αρχών.

1.1. Διασυνοριακή δραστηριότητα και διασυνοριακή μεταφορά

Με τη νέα Οδηγία καθίσταται εμφανές ότι η ανάπτυξη των θεσμών της διασυνοριακής δραστηριότητας και της διασυνοριακής μεταφοράς αποτελεί πρωταρχικής σημασίας μέλημα του ενωσιακού νομοθέτη. Ειδικότερα, επέρχονται σημαντικές αλλαγές σχετικά με την άσκηση διασυνοριακής δραστηριότητας¹², οι οποίες έχουν ως στόχο την περικυκλώση των δικαιωμάτων των μελών και των δικαιούχων των οικείων συνταξιοδοτικών προγραμμάτων, καθώς και την άρση των εποπτικών εμποδίων που παρατηρήθηκαν τα τελευταία χρόνια. Τούτο διότι παρά το γεγονός ότι η δυνατότητα διασυνοριακής δραστηριότητας προβλέπονταν ήδη στην Οδηγία 2003/43/ΕΚ, ωστόσο οι προϊσχύσασες διατάξεις αποδείχθηκαν μάλλον ανεπαρκείς για την ανάπτυξη του θεσμού, ενώ δεν έλειψαν περιπτώσεις επικάλυψης αρμοδιοτήτων μεταξύ των εποπτικών αρχών των εμπλεκόμενων κρατών, οι οποίες αποτέλεσαν τροχοπέδη για την εξέλιξη των σχετικών διαδικασιών.

Η δυνατότητα διασυνοριακής μεταφοράς συνταξιοδοτικών προγραμμάτων από Ι.Ε.Σ.Π ενός κράτους μέλους σε Ι.Ε.Σ.Π άλλου κράτους μέλους, από την άλλη, αποτελεί νεότευκτο θεσμό, αφού εισάγεται για πρώτη φορά με την ΙΟΡΡ ΙΙ, με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση της διακίνησης κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών¹³. Ο ορισμός της διασυνοριακής μεταφοράς δεν περιλαμβάνεται στους ορισμούς του άρθρου 6 της Οδηγίας, προκύπτει όμως ευχερώς από την παρ. 1 του άρθρου 12, το οποίο ρυθμίζει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Έτσι, διασυνοριακή μεταφορά υφίσταται όταν συνταξιοδοτικό καθεστώς (ορθότερα πρόγραμμα) που διαχειρίζεται Ι.Ε.Σ.Π ενός κράτους μέλους μεταφέρεται, εν όλω ή εν μέρει, σε Ι.Ε.Σ.Π που είναι εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος. Συναφώς, μεταφέρον Ι.Ε.Σ.Π είναι το Ι.Ε.Σ.Π το οποίο μεταφέρει, πλήρως ή εν μέρει, το παθητικό, τα τεχνικά αποθεματικά, και άλλες υποχρεώσεις και δικαιώματα ενός συνταξιοδοτικού καθεστώτος, καθώς και τα αντίστοιχα στοιχεία ενεργητικού ή ισοδύναμο χρηματικό ποσό, σε Ι.Ε.Σ.Π που έχει καταχωριστεί ή εγκριθεί σε άλλο κράτος μέλος, ενώ παραλαμβάνον Ι.Ε.Σ.Π το Ι.Ε.Σ.Π το οποίο παραλαμβάνει, πλήρως ή εν μέρει, το παθητικό, τα τεχνικά αποθεματικά, και άλλες υποχρεώσεις και δικαιώματα ενός συνταξιοδοτικού καθεστώτος,

12. Διασυνοριακή δραστηριότητα είναι η διαχείριση συνταξιοδοτικού καθεστώτος στο οποίο η σχέση μεταξύ της χρηματοδοτούσας επιχείρησης και των ενδιαφερομένων μελών και δικαιούχων, διέπεται από τη σχετική με τον τομέα των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών καθεστώτων κοινωνική και εργατική νομοθεσία, άλλου κράτους μέλους από το κράτος μέλος καταγωγής

13. Βλ. σχετικά σελ. 3 του ενημερωτικού σημειώματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2017, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595899/EPRS_BRI\(2017\)595899_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595899/EPRS_BRI(2017)595899_EN.pdf)

καθώς και τα αντίστοιχα στοιχεία ενεργητικού ή ισοδύναμο χρηματικό ποσό, από Ι.Ε.Σ.Π που έχει καταχωριστεί ή εγκριθεί σε άλλο κράτος μέλος αντίστοιχα¹⁴.

Η διασάφηση των ορίων της ασκούμενης εποπτείας και η πρόβλεψη αυστηρών προθεσμιών για την άσκηση των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων εποπτικών αρχών αποτελούν κεντρικό άξονα των νέων διατάξεων για τις διασυννοριακές δραστηριότητες και τις διασυννοριακές μεταφορές. Βασική αρχή, στην οποία δομείται όλο το σύστημα εποπτείας είναι ότι αυτή ασκείται από την αρμόδια αρχή του κράτους στο οποίο έχει καταχωριστεί ή εγκριθεί το Ι.Ε.Σ.Π και στο οποίο βρίσκεται το κύριο διοικητικό του κατάστημα (κράτος μέλος καταγωγής)¹⁵. Η αρχή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στον τομέα των διασυννοριακών δραστηριοτήτων και μεταφορών, αφού πλέον καθίσταται σαφές ότι η τελική έγκριση χορηγείται από την αρμόδια αρχή του Ι.Ε.Σ.Π που θα διαχειρίζεται το πρόγραμμα που αποτελεί αντικείμενο διασυννοριακής δραστηριότητας ή μεταφοράς αντίστοιχα, μετά την ολοκλήρωση των σχετικών διαδικασιών¹⁶. Η διασάφηση της αρμόδιας αρχής κρίθηκε απαραίτητη από τον ενωσιακό νομοθέτη, δεδομένου ότι η ανάπτυξη δραστηριοτήτων Ι.Ε.Σ.Π που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με περισσότερα κράτη, είχε προκαλέσει σύγχυση αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών εθνικών εποπτικών αρχών. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της χώρας μας η οποία, μέχρι να διευκρινιστούν οι οικείες διατάξεις από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα, είχε υιοθετήσει την πρακτική έκδοσης υπουργικής απόφασης, για την έγκριση ή απόρριψη διασυννοριακής δραστηριότητας, ακόμα και όταν αυτή αποτελούσε κράτος υποδοχής¹⁷. Η πρακτική αυτή έρχεται σε αντίθεση με το γράμμα και το πνεύμα της Οδηγίας, η οποία προβλέπει ως μόνη αρμόδια αρχή για την έγκριση δραστηριοτήτων ενός Ι.Ε.Σ.Π την αρχή του κράτους μέλους που αυτό έχει την έδρα του, η οποία έχει και την ευθύνη ορθής λειτουργίας του Ι.Ε.Σ.Π. Για τους λόγους αυτούς, στα άρθρα 11 και 12 προβλέπεται πλέον το ακριβές αντικείμενο εποπτείας κάθε αρχής, οι επιμέρους ενέργειες στις οποίες οφείλει να προβεί, αλλά και οι προθεσμίες εντός των οποίων οφείλει να δράσει.

1.2. Απαιτήσεις Διακυβέρνησης

Η IORP II επιφέρει επίσης σημαντικές τροποποιήσεις αναφορικά με το σύστημα διακυβέρνησης των Ι.Ε.Σ.Π. Ο ενωσιακός νομοθέτης, αναγνωρίζοντας την καθοριστική σημασία του αποτελεσματικού συστήματος διακυβέρνησης για την κατάλληλη διαχείριση των κινδύνων και την προστασία των μελών και δικαιούχων, προβαίνει σε αυστηροποίηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου¹⁸. Συγκεκριμένα, με τις νέες διατάξεις προβλέπεται ότι τα Ι.Ε.Σ.Π οφείλουν να διαθέτουν

14. Ορισμοί 12 και 13 άρθρου 6 της Οδηγίας 2016/2341/ΕΚ

15. Κράτος μέλος καταγωγής είναι το κράτος μέλος στο οποίο έχει καταχωριστεί ή εγκριθεί το Ι.Ε.Σ.Π και στο οποίο βρίσκεται το κύριο διοικητικό του κατάστημα σύμφωνα με το άρθρο 9 της Οδηγίας 2016/2341/ΕΚ. Αντίστοιχα, κράτος μέλος υποδοχής είναι το κράτος μέλος του οποίου η κοινωνική και εργατική νομοθεσία σχετικά με τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά καθεστώτα διέπει τις σχέσεις μεταξύ χρηματοδοτούσας επιχείρησης και μελών ή δικαιούχων.

16. Βλ. ενδεικτικά Σκέψεις 34,35,37

17. Υπουργική Απόφαση ΑΤ10/Φ.51220/18348/276/4.7.2017 για την «Έγκριση της σύναψης συμφωνίας διασυννοριακής δραστηριότητας μεταξύ ΑΟΝ HEWITT Multi Employer Provident Fund Κύπρου με την επιχείρηση ΑΟΝ HEWITT Α.Ε. Ελλάδος»

18. Πρβλ σκέψη 52, σύμφωνα με την οποία «(...)Μερικοί κίνδυνοι δεν είναι δυνατόν να μειωθούν μέσω ποσοτικών

τις βασικές λειτουργίες της διαχείρισης κινδύνων, του εσωτερικού ελέγχου και την αναλογιστική λειτουργία, καταρτίζοντας παράλληλα και σχετικές γραπτές πολιτικές, και να επιλέγουν κατάλληλα πρόσωπα για την εν γένει διοίκησή τους. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στο σύστημα διαχείρισης κινδύνου, στο πλαίσιο του οποίου εισάγεται νέα απαίτηση σχετικά με την υποχρέωση των Ι.Ε.Σ.Π να αξιολογούν τα ίδια τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται και να αποφασίζουν για τους βέλτιστους τρόπους αντιμετώπισής τους.

Είναι κοινά παραδεκτό ότι η διαχείριση κινδύνων, η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και η αναλογιστική λειτουργία αποτελούν τον πυρήνα των καθημερινών λειτουργιών των Ι.Ε.Σ.Π και συναρτώνται άμεσα με την επίτευξη των σκοπών τους. Με το δεδομένο αυτό, δεν προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι ο ενωσιακός νομοθέτης καθιστά πλέον υποχρεωτικές τις συγκεκριμένες λειτουργίες, οι οποίες μάλιστα πρέπει να διακρίνονται επαρκώς μεταξύ τους και να ασκούνται με τρόπο αποτελεσματικό και ανεξάρτητο. Η ανεξαρτησία, μάλιστα, των προσώπων που ασκούν βασικές λειτουργίες τονίζεται ιδιαίτερα στο πλαίσιο του άρθρου 24, αφού αυτά υπέχουν αυτοτελή υποχρέωση αναφοράς τυχόν διαπιστωθεισών σημαντικών παραβάσεων προς τις εποπτικές αρχές στην περίπτωση παράλειψης των οργάνων του Ι.Ε.Σ.Π να λάβουν διορθωτικά μέτρα. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι ο εθνικός νομοθέτης δύναται να προβλέψει και άλλες βασικές λειτουργίες, πέραν των προβλεπόμενων στη νέα Οδηγία, αν τούτο κρίνεται σκόπιμο για λόγους εποπτείας και αποτελεσματικότητας των Ι.Ε.Σ.Π.

Ειδικά ως προς τη διαχείριση κινδύνων πρέπει να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη βασική λειτουργία ανάγεται σε καθοριστικό παράγοντα επιτυχίας των Ι.Ε.Σ.Π, και καταλαμβάνει περίοπτη θέση στο πλαίσιο της IORP II. Η διαπίστωση αυτή αποτυπώνεται με σαφήνεια στη σκέψη 57 σύμφωνα με την οποία *«έχει ουσιαστική σημασία να βελτιώσουν τα Ι.Ε.Σ.Π τη διαχείριση κινδύνου λαμβάνοντας υπόψη ταυτόχρονα τον στόχο της διασφάλισης δίκαιης κατανομής κινδύνων και οφελών μεταξύ γενεών στις επαγγελματικές συνταξιοδοτικές παροχές, ώστε τα δυνητικά τρωτά σημεία που έχουν σχέση με τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών καθεστώτων να γίνονται αντιληπτά και να συζητούνται με τις σχετικές αρμόδιες αρχές. Στο πλαίσιο των οικείων συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, τα Ι.Ε.Σ.Π θα πρέπει να εκπονούν αξιολόγηση των κινδύνων των δραστηριοτήτων τους σε σχέση με τις συνιάξεις»*.

Η εκπόνηση αξιολόγησης των κινδύνων που εκτίθενται τα Ι.Ε.Σ.Π από τα ίδια αποτελεί, άλλωστε, από τις βασικότερες ρυθμίσεις που εισάγονται με την IORP II. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25, τα Ι.Ε.Σ.Π οφείλουν να εκπονούν, τουλάχιστον ανά τρία έτη, ίδια αξιολόγηση κινδύνων¹⁹ κατά τρόπο ανάλογο προς το μέγεθος και την εσωτερική τους οργάνωση, καθώς και προς το μέγεθος, τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων τους. Συνεπώς, η ίδια αξιολόγηση κινδύνων οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε Ι.Ε.Σ.Π, προσαρμοζόμενη σε συγκεκριμένο προφίλ κινδύνου, και με σκοπό την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων που έχουν τεθεί από τους εν λόγω φορείς. Με άλλα λόγια, τα Ι.Ε.Σ.Π πρέπει να εξετάζουν τακτικά τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται ή δύναται να εκτεθούν στο μέλλον, να τους αξιολογούν, και να λαμβάνουν ορθολογικές αποφάσεις για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους. Η ίδια αξιολόγηση κινδύνων ενσωματώνεται, έτσι, στην εν

απαιτήσεων οι οποίες αντικατοπτρίζονται στα τεχνικά αποθεματικά και στις απαιτήσεις χρηματοδότησης, αλλά μπορούν να αντιμετωπιστούν κατάλληλα μόνον μέσω απαιτήσεων διακυβέρνησης»

19. Στα αγγλικά ο όρος αυτός συναντάται ως *own risk assessment (ORA)*

γένει λειτουργία των Ι.Ε.Σ.Π, προωθώντας τη διαλογική συζήτηση και συνεργασία μεταξύ των οργάνων τους, και αποτελώντας σημαντικό ποιοτικό εργαλείο για την λήψη όλων των στρατηγικών αποφάσεων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν, αναντίρρητα, και οι νέες απαιτήσεις διακυβέρνησης αναφορικά με τα πρόσωπα που εμπλέκονται ουσιαστικά στη διαχείριση των Ι.Ε.Σ.Π. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 22 προβλέπεται ότι τα πρόσωπα που ασκούν πραγματικά τη διοίκηση του Ι.Ε.Σ.Π, τα πρόσωπα που ασκούν βασικές λειτουργίες²⁰ και, κατά περίπτωση, τα πρόσωπα ή οι οντότητες στα οποία έχει ανατεθεί εξωτερικά μια βασική λειτουργία πρέπει να χαρακτηρίζονται από ικανότητες και ήθος. Σχετικά με τις απαιτήσεις ικανότητας ορίζεται ότι αυτές πληρούνται όταν ένα πρόσωπο διαθέτει επάρκεια προσόντων, γνώσεων και εμπειρίας, ενώ οι απαιτήσεις για ήθος πληρούνται όταν το υπό κρίση πρόσωπο χαιρεί υπόληψης και ακεραιότητας.

Είναι εμφανές ότι οι έννοιες της καταλληλότητας και του ήθους είναι διατυπωμένες με αρκετά ευρύ τρόπο, αποτελώντας χαρακτηριστικό παράδειγμα πρόσφορου πεδίου εξειδίκευσης από τον εφαρμοστή τους. Πράγματι, ο ενωσιακός νομοθέτης αρκείται στην αναφορά των γενικών προϋποθέσεων, χωρίς να εξειδικεύει τον τρόπο με τον οποίο αποδεικνύεται η πλήρωσή τους. Το τελευταίο εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη, ο οποίος στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης καλείται να διασφαλίσει με κατάλληλα μέτρα ότι όλα τα οριζόμενα πρόσωπα πληρούν τα απαραίτητα εχέγγυα καταλληλότητας και ήθους, αλλά κυρίως στα ίδια τα Ι.Ε.Σ.Π, τα οποία οφείλουν να διαθέτουν συγκεκριμένες διαδικασίες/πολιτικές προς τον σκοπό αυτό. Και ενώ από το περιεχόμενο της διάταξης δεν προκύπτει, τουλάχιστον άμεσα, η επέλευση συγκεκριμένων έννομων συνεπειών, ωστόσο η μη πλήρωση των προϋποθέσεων καταλληλότητας και ήθους συνεπάγεται αφενός την υποχρέωση αντικατάστασής τους, αφετέρου τη στοιχειοθέτηση ευθύνης των υπαίτιων προσώπων.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι οι απαιτήσεις καταλληλότητας και ήθους αποτελούν μέρος του γενικότερου ενδιαφέροντος που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια σχετικά τα προσόντα των προσώπων που διαχειρίζονται κεφάλαια επενδυτών, συμπεριλαμβανομένων των συνταξιοδοτικών κεφαλαίων. Οι προϋποθέσεις αυτές τείνουν προς συνεχή αυστηροποίηση και αποτυπώνονται όλο και περισσότερο σε θεσμικά κείμενα. Έτσι, εκτός από την υπό εξέταση Οδηγία, αντίστοιχη πρόβλεψη υφίσταται και στην Οδηγία 2009/138/ΕΕ, γνωστή ως Solvency II, της οποίας μάλιστα η διατύπωση υιοθετείται σχεδόν με ταυτόσημο τρόπο από την πρώτη. Στις σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες που έχει εκδώσει η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ) στο πλαίσιο της Solvency II, αναφέρεται ότι ικανό να διοικήσει μία ασφαλιστική οντότητα θεωρείται το πρόσωπο που διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις της ασφαλιστικής και της χρηματοπιστωτικής αγοράς, της επιχειρηματικής στρατηγικής, των συστημάτων διακυβέρνησης, της οικονομικής και αναλογιστικής ανάλυσης, καθώς και του σχετικού κανονιστικού πλαισίου, ενώ σχετικά με τις απαιτήσεις ήθους ως αποδεικτικά στοιχεία αναφέρονται η τήρηση των οικονομικών του υποχρεώσεων, η επαγγελματική συμπεριφορά κ.α²¹.

20. Ως βασική λειτουργία νοείται η ικανότητα ανάληψης συγκεκριμένων καθηκόντων διακυβέρνησης

21. Το πλήρες κείμενο των Οδηγιών της ΕΙΟΡΑ είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο https://eiopa.europa.eu/publications/guidelines/final_en_sog_clean.pdf

1.3. Πληροφόρηση μελών, υποψήφιων μελών και δικαιούχων

Μεταξύ των διατάξεων που καταλαμβάνουν σημαντική θέση στο πλαίσιο της νέας Οδηγίας είναι, επίσης, αυτές που ρυθμίζουν την πληροφόρηση των μελών, υποψήφιων μελών και δικαιούχων των Ι.Ε.Σ.Π. Πράγματι, σε σχέση με τις αντίστοιχες διατάξεις της προϊσχύσασας Οδηγίας, οι οποίες περιλαμβάνονταν σε ένα και μόνο άρθρο, οι νέες απαιτήσεις πληροφόρησης εντάσσονται σε ξεχωριστό τίτλο και αποτελούν αντικείμενο αναλυτικής ρύθμισης από τον ενωσιακό νομοθέτη²². Αρχικά, οι απαιτήσεις πληροφόρησης διακρίνονται ανάλογα με την ιδιότητα του προσώπου στο οποίο αφορούν. Ειδικότερα, στα υποψήφια μέλη πρέπει να παρέχονται, πριν από την ένταξή τους σε συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, πληροφορίες σχετικά με οποιοσδήποτε επιλογές διατίθενται σε αυτούς, τα χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού προγράμματος, περιλαμβανομένου του είδους των παροχών, καθώς και τον τρόπο που λαμβάνονται υπόψη περιβαλλοντικοί, κλιματικοί, κοινωνικοί παράγοντες και παράγοντες εταιρικής διακυβέρνησης στην επενδυτική πολιτική του Ι.Ε.Σ.Π. Αντίστοιχα, τα μέλη ενός συνταξιοδοτικού προγράμματος πρέπει να ενημερώνονται, μεταξύ άλλων, για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμμετεχόντων στο συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, για τα προσωπικά στοιχεία τους, στα οποία περιλαμβάνεται η εκ του νόμου ηλικία συνταξιοδότησης, η ηλικία συνταξιοδότησης που προβλέπεται στο συγκεκριμένο συνταξιοδοτικό πρόγραμμα ή υπολογίζεται από το Ι.Ε.Σ.Π ή η ηλικία συνταξιοδότησης που καθορίζει το ίδιο το μέλος, κατά περίπτωση, για τις προβλέψεις συνταξιοδοτικών παροχών βάσει της ηλικίας συνταξιοδότησης, για τους όρους που σχετίζονται με τυχόν εγγυήσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του συνταξιοδοτικού προγράμματος, για τους μηχανισμούς προστασίας των σωρευμένων δικαιωμάτων ή τους μηχανισμούς μείωσης των παροχών, καθώς και για άλλες συναφείς πληροφορίες. Τέλος, όσοι καθίστανται δικαιούχοι, λαμβάνουν δηλαδή συνταξιοδοτικές παροχές δυνάμει ενός συνταξιοδοτικού προγράμματος, πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις οφειλόμενες παροχές και τις αντίστοιχες επιλογές καταβολής, αλλά και πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού προγράμματος, τις εγγυήσεις κ.ά.

1.4. Η εποπτεία των Ι.Ε.Σ.Π με βάση τις νέες διατάξεις

Τέλος, με την θέση της Οδηγίας 2016/2341/ΕΚ σε ισχύ αναμορφώνεται συνολικά το θεσμικό πλαίσιο εποπτείας των Ι.Ε.Σ.Π, η οποία δομείται κυρίως στη βάση της πρόληψης και της συνεργασίας. Εκτενείς ρυθμίσεις για την εποπτεία περιλαμβάνονται στην πέμπτη ενότητα της Οδηγίας, και συγκεκριμένα στα άρθρα 45 έως 59. Παρά το γεγονός ότι ο τίτλος της ενότητας αυτής έχει μεταφραστεί στο ελληνικό κείμενο ως προληπτική εποπτεία, εντούτοις δεν πρέπει να συγχέεται με την έννοια της προληπτικής εποπτείας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Τούτο διότι στην προληπτική εποπτεία της Οδηγίας (prudential supervision), εντάσσονται και μέτρα που σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο θα χαρακτηρίζονταν ως μέτρα κατασταλακτικής φύσης. Ρητώς αναφέρεται, άλλωστε, ότι στην περίπτωση παραβάσεων, οι εποπτικές αρχές μπορούν να επιβάλλουν κυρώσεις και να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση της κείμενης

22. Τίτλος IV, άρθρα 36 επ.

νομοθεσίας. Σκοπός της προληπτικής εποπτείας, κατά την έννοια της Οδηγίας, είναι με άλλα λόγια, όχι μόνο να προλάβει αλλά και να διορθώσει πιθανές δυσλειτουργίες των Ι.Ε.Σ.Π, προτού αυτές αποβούν επιζήμιες για τα συμφέροντα των μελών και των δικαιούχων. Προς τούτο, στις σχετικές διατάξεις ρυθμίζεται η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης και προβλέπονται αναλυτικά οι πληροφορίες που υποβάλλονται από τα Ι.Ε.Σ.Π στις αρμόδιες αρχές, η πλειονότητα των οποίων συνδέεται άρρηκτα με το σύστημα διακυβέρνησης των εποπτευόμενων φορέων.

2. Η IORP II ως ευκαιρία εκσυγχρονισμού του εθνικού συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης

Οι νέες ρυθμίσεις της IORP II συνιστούν αναμφισβήτητα μία ευκαιρία αναμόρφωσης του εθνικού συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης. Η χρονική συγκυρία ενσωμάτωσης της ως άνω Οδηγίας είναι πολύ σημαντική, αφού τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον για την ίδρυση επαγγελματικών ταμείων, ο αριθμός των οποίων βαίνει συνεχώς αυξανόμενος²³. Με το δεδομένο αυτό οι διατάξεις της IORP II δύναται να αποτελέσουν ένα σημαντικό εργαλείο μετάβασης των Ι.Ε.Σ.Π της ημεδαπής, δηλαδή των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης, σε ένα πιο εξελιγμένο πλαίσιο λειτουργίας, το οποίο θα τους δώσει τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν την ενιαία αγορά και να μετεξελιχθούν σε σύγχρονους και ανταγωνιστικούς φορείς επαγγελματικής ασφάλισης.

2.1. Η σημασία των νέων απαιτήσεων για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των Ι.Ε.Σ.Π

Αν εξετάσουμε τις ως άνω αναφερόμενες ρυθμίσεις από την πλευρά των ίδιων των Ι.Ε.Σ.Π, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η απλοποίηση και επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών ολοκλήρωσης των διασυνοριακών δραστηριοτήτων και μεταφορών καθιστά ευχερέστερη τη δραστηριοποίησή τους σε άλλα κράτη μέλη από αυτά που είναι εγκατεστημένα, και ενισχύει ως εκ τούτου τον ελεύθερο ανταγωνισμό μεταξύ τους. Επίσης, σύμφωνα με τα ρητώς διαλαμβανόμενα στη σκέψη 12 της IORP II, η ισχυροποίηση των δύο θεσμών θα έχει θετικό αντίκτυπο στις οικείες επιχειρήσεις και τους υπαλλήλους τους, σε οποιοδήποτε κράτος μέλος και αν εργάζονται, μέσω της συγκέντρωσης της διαχείρισης των παρεχόμενων συνταξιοδοτικών υπηρεσιών. Μέχρι τώρα, χρήση της δυνατότητας για άσκηση διασυνοριακής δραστηριότητας έχει γίνει μόνο από εθνικές επιχειρήσεις, οι οποίες χρηματοδοτούν Ι.Ε.Σ.Π της αλλοδαπής, ωστόσο η βελτιστοποίηση των υπηρεσιών των εθνικών φορέων επαγγελματικής ασφάλισης και η αύξηση των επιδόσεών τους

23. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι ενώ μέχρι το 2008 είχαν ιδρυθεί συνολικά επτά ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης, σήμερα ο αριθμός αυτός έχει ανέλθει στα δεκαεννέα, ενώ αναμένεται η άμεση ίδρυση περισσότερων Τ.Ε.Α. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη του θεσμού, βλ. μεταξύ άλλων, Αρ. Δεδούλη-Αναγνώστου, Επαγγελματική Ασφάλιση και Προοπτικές, Το Ελληνικό Σύστημα Ασφαλιστικής Προστασίας, 2010, σελ. 148 επ., όπου αναφέρεται ότι μέχρι το 2008 είχαν ιδρυθεί επτά ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης

μπορεί να αντιστρέψει την υπάρχουσα κατάσταση και να ανακατευθύνει τις οικείες χρηματοροές προς όφελος του εθνικού συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης. Άλλωστε, η επιλογή ενός εθνικού φορέα επαγγελματικής ασφάλισης σημαίνει με τη σειρά της ότι οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι, ή αντίστοιχα οι αυτοαπασχολούμενοι, μπορούν να συμμετέχουν άμεσα στη διοίκηση του, αποφασίζοντας οι ίδιοι για όλα τα σημαντικά ζητήματα που αφορούν τον τρόπο των επενδύσεων και τις παροχές του φορέα. Η δυνατότητα αυτή δεν μπορεί να αποκλειστεί, βέβαια, στην περίπτωση διασυννοριακής δραστηριότητας ή μεταφοράς, καθίσταται όμως, σημαντικά δυσχερέστερη αφού το Ι.Ε.Σ.Π που διαχειρίζεται το εκάστοτε πρόγραμμα είναι εξ ορισμού εγκατεστημένο σε άλλο κράτος από αυτό με το οποίο υπάρχουν οι βασικοί δεσμοί της εργασιακής σχέσης.

Πιο άμεσα οφέλη για τα μέλη και τους δικαιούχους έχουν αναντίρρητα οι τροποποιημένες απαιτήσεις πληροφόρησης που προβλέπονται στην IORP II, και οι οποίες είναι σημαντικά πιο εκτεταμένες σε σχέση με τις προϊσχύουσες. Η ικανότητα των Ι.Ε.Σ.Π να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, παρέχοντας πλήρη, αξιόπιστη και διαφανή πληροφόρηση θα επηρεάσει σαφώς την ελκυστικότητα τους προς τα πρόσωπα που απευθύνονται, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη υγιών συνθηκών ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, τα Ι.Ε.Σ.Π της ημεδαπής οφείλουν να βελτιώσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, να εισάγουν σύγχρονα συστήματα πληροφόρησης και να εξελίσσουν τους τρόπους επικοινωνίας με τα μέλη και τους δικαιούχους²⁴. Οι σημαντικότερες, ωστόσο, ευκαιρίες μετεξέλιξης των Ι.Ε.Σ.Π παρέχονται μέσω των νέων διατάξεων για την διακυβέρνηση. Από όσα εκτέθηκαν προηγουμένως, καθίσταται εμφανές ότι το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για το σύστημα διακυβέρνησης αναδεικνύει σε μεγαλύτερο βαθμό την ιδιωτική αυτονομία των Ι.Ε.Σ.Π και τις δυνατότητες αυτορρύθμισης των εν λόγω φορέων. Πράγματι, με τις νέες διατάξεις ενισχύεται ακόμα περισσότερο η αυτοδιοίκηση των Ι.Ε.Σ.Π, τα οποία είναι τα μόνα αρμόδια να αξιολογήσουν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται, να επιλέξουν τα πρόσωπα που τα διοικούν, να θέσουν συγκεκριμένους στόχους αλλά και να επιλέξουν τα μέσα με βάση τα οποία θα τους υλοποιήσουν. Έτσι, η ευθύνη της κατάρτισης, της επικαιροποίησης αλλά και του ελέγχου εφαρμογής των σχετικών πολιτικών εναπόκειται στα ίδια τα Ι.Ε.Σ.Π, τα οποία δύνανται να τις διαμορφώσουν ανάλογα με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τους και βάσει των εξατομικευμένων αναγκών τους. Είναι, εξάλλου, αξιοσημείωτο, ότι σε χώρες όπου η επαγγελματική ασφάλιση είναι πιο ανεπτυγμένη και με σημαντικά κεφάλαια, τα επαγγελματικά ταμεία επηρεάζουν άμεσα αποφάσεις επιχειρήσεων των οποίων αποτελούν βασικούς επενδυτές, προς όφελος των εργαζομένων και άλλων κοινωνικών σκοπών²⁵. Το στοιχείο αυτό πρέπει να συνεκτιμάται επαρκώς από τους κοινωνικούς εταίρους, οι οποίοι μπορούν, μέσω των Ι.Ε.Σ.Π, να διαχειριστούν οι ίδιοι της αποταμιεύσεις τους, εκμεταλλευόμενοι τα πλεονεκτήματα του θεσμού.

Με δεδομένη την ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των Ι.Ε.Σ.Π, παρίσταται εύλογη και η επιλογή του ενωσιακού νομοθέτη να αυξήσει τις απαιτήσεις της προληπτικής εποπτείας. Τούτο διότι η προληπτική εποπτεία προϋποθέτει στενή συνεργασία των εποπτικών αρχών με τα Ι.Ε.Σ.Π και στοχεύει στην από κοινού αναζήτηση των βέλτιστων λύσεων, ακριβώς για να αποφευχθεί η προσφυγή σε μέτρα κατασταλτικής φύσης, τα οποία θίγουν ταυτόχρονα και την αξιοπιστία του θεσμού. Οι εποπτικές αρχές αποκτούν, έτσι, την ιδιότητα του συμπαραστάτη των Ι.Ε.Σ.Π και

24. Πρβλ σκέψη 20 Οδηγίας 2016/2341/EK

25. Πρβλ, D.Webber, *The Rise of the Working-Class Shareholder: Labor's Last Best Weapon*, Harvard University Press, 2018

καλούνται να ασκήσουν τις αρμοδιότητές τους λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε φορέα, όπως επιτάσσεται από την αρχή της αναλογικότητας, η οποία καταλαμβάνει μείζονα θέση στην IORP II. Άλλωστε, ο ρόλος των εποπτικών αρχών συνίσταται ως επί των πλείστον στην αξιολόγηση των αντικειμένων που εμπίπτουν στο πεδίο της εποπτείας, ενώ, αντιθέτως, οι περιπτώσεις για τις οποίες προβλέπεται χορήγηση έγκρισης ή δυνατότητα έκδοσης απορριπτικής απόφασης είναι πιο περιορισμένες. Συναφώς, όσο πιο αποτελεσματικές και διαφανείς είναι οι εσωτερικές διαδικασίες των Ι.Ε.Σ.Π, και όσο πιο ολοκληρωμένες και τεκμηριωμένες οι σχετικές πολιτικές, τόσο μειώνεται η ανάγκη παρέμβασης των εποπτικών αρχών.

2.2. Η ενσωμάτωση της Οδηγίας ως ευκαιρία αναμόρφωσης του εθνικού θεσμικού πλαισίου για τον δεύτερο πυλώνα

Σημαντικός είναι ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει η ενσωμάτωση της Οδηγίας και για την αναμόρφωση του εθνικού θεσμικού πλαισίου της επαγγελματικής ασφάλισης. Ο εθνικός νομοθέτης, οφείλει να λάβει υπόψη του τις ως άνω νεότευκτες ρυθμίσεις προκειμένου να διαμορφώσει αντίστοιχα και το πλαίσιο λειτουργίας των Ι.Ε.Σ.Π της ημεδαπής. Πιο συγκεκριμένα, η δημιουργία οικονομικών κλίμακος, η οποία αποτελεί αναγκαίο προαπαιτούμενο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Ι.Ε.Σ.Π και την εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων της εσωτερικής αγοράς, προϋποθέτει την πρόσβαση των τελευταίων σε ευρύτερο κοινό. Με αφετηρία τη σκέψη αυτή, θα μπορούσε για να παράδειγμα να προβλεφθεί η δυνατότητα των εθνικών φορέων επαγγελματικής ασφάλισης να προσφέρουν διαφοροποιημένα συνταξιοδοτικά προγράμματα, ανάλογα με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και τα συμφέροντα των επιμέρους επαγγελματικών ομάδων. Το δικαίωμα διαχείρισης περισσότερων συνταξιοδοτικών προγραμμάτων συνεπάγεται άλλωστε την δυνατότητα των τελευταίων να εισέλθουν στην αγορά επαγγελματικών συντάξεων και άλλων κρατών μελών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα τις σχετικές προβλέψεις της IORP II.

Επιπρόσθετα, η εφαρμογή των νέων απαιτήσεων προληπτικής εποπτείας προϋποθέτει συνολική αναδιαμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας που ρυθμίζει την άσκηση εποπτείας επί των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης. Δεν αμφισβητείται ότι παρά τις προσπάθειες στοχευμένων τροποποιήσεων τα τελευταία χρόνια, το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο παραμένει αρκετά παρωχημένο και δεν αντανάκλα τις εξελίξεις στο πεδίο των βέλτιστων πρακτικών εποπτείας των φορέων επαγγελματικής ασφάλισης²⁶. Άλλωστε, η εφαρμογή των αυξημένων απαιτήσεων εποπτείας της IORP II καθίσταται ακόμα πιο επισφαλής αν λάβουμε υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση των εποπτικών αρμοδιοτήτων ανάμεσα στο το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, την Εθνική Αναλογιστική Αρχή και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Η διάσπαση της ασκούμενης εποπτείας συνεπάγεται, πράγματι, σημαντικές καθυστερήσεις αλλά και επικάλυψη αρμοδιοτήτων, ιδίως για ζητήματα για τα οποία απαιτείται η σύμπραξη και των τριών εποπτικών αρχών.

Τέλος, η ενσωμάτωση της IORP II στο εσωτερικό δίκαιο μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για την αναμόρφωση και άλλων εθνικών διατάξεων που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την εξέλι-

26. Για την εποπτεία των φορέων που προσφέρουν ιδιωτικά συνταξιοδοτικά προγράμματα, βλ. σχετικά OECD, Core Principles of Private Pension Regulation, 2016

ξη του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης στη χώρα μας²⁷. Τέτοιες είναι ιδίως οι διατάξεις σχετικά με τη φορολογική αντιμετώπιση των εισφορών, των παροχών και των αποδόσεων των επενδύσεων των εθνικών φορέων επαγγελματικής ασφάλισης. Είναι αλήθεια ότι το ασαφές και αποσπασματικό φορολογικό πλαίσιο σχετικά με τις επαγγελματικές συνταξιοδοτικές παροχές του αναφέρεται συχνά ως ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη του δεύτερου πυλώνα και χρήζει επανεξέτασης, μέσω της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

3. Επίλογος

Ανακεφαλαιώνοντας, η IORP II αποτελεί αναμφισβήτητα σημείο αναφοράς για την εξέλιξη του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Οι τροποποιήσεις που επέρχονται σε σχέση με το προϋφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο εκτείνονται σε ευρύ φάσμα των δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων που προσφέρουν επαγγελματικές συνταξιοδοτικές παροχές και επιφέρουν άμεσες αλλαγές στη λειτουργία του δεύτερου πυλώνα. Η ενσωμάτωση της συγκεκριμένης Οδηγίας λαμβάνει χώρα σε περίοδο σημαντικών ζυμώσεων τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, αποτελώντας έτσι ένα πολύ σημαντικό έναυσμα για την εισαγωγή νέων ρυθμίσεων και στο εσωτερικό δίκαιο, οι οποίες με τη σειρά τους θα συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης.

Η IORP II συνιστά επίσης μια ευκαιρία για τα επαγγελματικά ταμεία της χώρας μας να αναδείξουν τα χαρακτηριστικά που τα διαφοροποιούν από τον πρώτο και τον τρίτο πυλώνα, κάνοντας ταυτόχρονα χρήση των πλεονεκτημάτων που τους παρέχει η εσωτερική νομοθεσία και η κοινή αγορά. Σε αυτά συγκαταλέγεται η διατήρηση των Τ.Ε.Α ως μοναδικών φορέων ασφάλισης του δεύτερου πυλώνα, η οποία ενισχύει την κοινωνική διάσταση και τη συλλογική αλληλεγγύη της επαγγελματικής ασφάλισης, καθώς και η ελευθερία επενδυτικής πολιτικής, χωρίς τους περιοριστικούς στόχους επιδίωξης κέρδους που χαρακτηρίζει τους φορείς του τρίτου πυλώνα. Αν μάλιστα στα παραπάνω προσθέσουμε την ενδυνάμωση του ρόλου των εργαζομένων και των εργοδοτών στη λήψη των στρατηγικών αποφάσεων, η οποία επέρχεται μέσω των νέων ρυθμίσεων για την διακυβέρνηση, είναι εμφανές ότι τα Τ.Ε.Α, και μέσω αυτών οι κοινωνικοί εταίροι, μπορούν να μετεξελιχθούν σε βασικούς παράγοντες όχι μόνο της αγοράς των επαγγελματικών συντάξεων, αλλά και της ίδιας της εθνικής οικονομίας.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αμίτσος Γ., Αναγνώστου-Δεδούλη Α., Κατρούγκαλος Γ. (2010), Το Ελληνικό Σύστημα Ασφαλιστικής Προστασίας, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Αναγνώστου-Δεδούλη Α. (2005), Κοινωνική Ασφάλιση από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα.
- Κρεμαλής, Κ. (2002), Συγκριτική και Αξιολογική Προσέγγιση της Εποπτείας των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, ΕΔΚΑ, τόμος ΝΒ'.
- Μούζουλας Σ. (2009), Ζητήματα Ερμηνείας της Οδηγίας 2003/41 για τα συνταξιοδοτικά ιδρύματα συνταξιοδοτικής απασχόλησης, Ε.Δ.Κ.Α, τεύχος 3/602.
- Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη Π. (2016), Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Παπαρρηγοπούλου Π. (2002), Η Επικουρική Κοινωνική Ασφάλιση στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο του Ανταγωνισμού, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα.
- Στεργίου Α. (2016), Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (Η κύρια οδός για τη συγκρότηση του δεύτερου πυλώνα του συνταξιοδοτικού μας συστήματος), ΕΕργΔ, τόμος 75^{ος}
- Τσαντίλας Π. (2002), Ίδρυση και οικονομική λειτουργία των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης. Προβληματισμοί με βάση τα διεθνή δεδομένα και την πρόσφατη ελληνική νομοθεσία, Ε.Δ.Κ.Α, τόμος ΜΔ.

Ξενόγλωσση

- Allianz Global Investors, International Pension Studies, Funded Pensions in Western Europe 2008.
- Davis E.P. (1995a), Pension Funds, Retirement-Income Security and Capital Markets, an International Perspective, Oxford University Press.
- Dowsey M. (2012), Review of the IORP directive, Pensions: An International Journal
- Krzysztof L. G., Ostaszewski M. (2004), Financial Risk Management for Pension Plans, Elsevier.
- Simon A. (2004), Directive 2003/41/EC on the Activities and Supervision of Institutions for Occupational Retirement Provision: A legal Commentary, European Federation for Retirement Provision.
- Webber D. (2018), The Rise of the Working-Class Shareholder: Labor's Last Best Weapon, Harvard University Press.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
HELLENIC SOCIAL POLICY ASSOCIATION